

Денисюк В. В.

Державний університет «Житомирська політехніка»

Науковий керівник: Шпиталенко Г.А.,

к.іст.н., доц., доцент кафедр теорії та історії держави і права

Державний університет «Житомирська політехніка»

м. Житомир

ЛЕВКО ЛУК'ЯНЕНКО - СУМЛІННЯ УКРАЇНИ

Серед найбільш відомих українських громадсько-політичних діячів сучасності Левко Григорович Лук'яненко є у прямому сенсі епохальною постаттю. Свобода та незалежність України, захист її національних інтересів - основа його світосприйняття, головний життєвий орієнтир. Метою даної наукової розвідки є дослідження процесу еволюції світогляду відомого правозахисника та політика і впливу його особистості на історичні події другої половини ХХ - початку ХХІ століття.

24 серпня Лук'яненку виповнилося б 95 років. Автор Акту проголошення незалежності України не дожив до 27 річниці незалежності півтора місяці. Він боровся за незалежність, і за це його засудили до розстрілу. 72 дні він провів в очікуванні страти. 25 років у таборах. У вільній Україні, за яку боровся Лук'яненко, він став політиком і навіть балотувався в президенти. Зазначимо, що Левко Лук'яненко воював з 15 років. Його мобілізували, бо він не міг довести, що ще неповнолітній. З України Левка Лук'яненка перекинули в Австрію, де він прослужив до 1949 року. Звідти – у Грузію і Закавказзя, де він служив до 1953 року. Коли Лук'яненко приїздив додому, то бачив, що сім'я живе в злиднях. Тоді й дійшов висновку і вирішив для себе, що треба робити далі: боротися за незалежну Україну і присвятити цьому все життя. Для досягнення цієї мети необхідно дійти до вершин влади в державі, а оскільки влада зосереджена в руках партії, то треба просуватися по партійній лінії. У 1951-1953 рр. вступив на юридичний факультет Московського університету. Вів активне громадське життя.

Щоб вибороти незалежність, Лук'яненко вирішив створити Українську робітничо-селянську спілку (1960 р.). Це була перша підпільна організація партійного типу в Україні у повоєнний період, що після поразки ОУН та УПА вдалася до ненасильницьких, правових методів здобуття незалежності. Член УРСС М. Ващук відніс програму організації УРСС, написану Лук'яненком, в львівське КДБ, зрадивши організаторів спілки. Через кілька днів Лук'яненка затримують вночі. В установі йшлося про існування на Львівщині антисоветської націоналістичної організації, яка ставить своїм завданням від'єднання України від Союзу та створення "Самостійної України". Проте, в програмі УРСС було передбачено демократичні норми місцевого самоврядування, проголошено прозорість і гласність. "Методи досягнення нашої мети мирні, конституційні", - так було задекларовано в них. Агітація і пропаганда - ось способи діяльності УРСС. Вже пройшло понад півстоліття, і те, що передбачав Лук'яненко у своїй програмі – відкритість сесій та можливість позбавити депутата повноважень за непідзвітність, – це вже норми українського законодавства. У травні 1961 у Львові відбувся судовий процес над засновником та активістами

УРСС, відомий на Заході як "Справа юристів", адже всі члени УРСС мали вищу освіту, більшість з них була юристами. Вони хотіли виборювати права людини і права нації на основі радянської Конституції, радянських законів. Члени підпільної партії були звинувачені "у зраді Батьківщини" і на підставі ст. 56 ч. 1, 64 Карного кодексу УРСР засуджені: Л.Лук'яненко — до смерті, І.Кандиба — до 15 років, С.Вірун — до 11 років, інші — до 10 років позбавлення волі. Згодом смертний вирок Л.Лук'яненку був замінений 15 роками ув'язнення, а І.Кіпишу та Й.Боровницькому термін ув'язнення скорочено до 7 років таборів.

Левко говорив відкрито про незалежність. За це його спершу засудили на смерть, але тільки завдяки його власному переконливому як юристу посиланню на саму Конституцію СРСР, яка дозволяла вихід України з Союзу, навіть радянське судівництво було змушене замінити його кару на 15 років. Пізніше дали йому ще 10 років. Левка повезли у Мордовію на покарання. Для нього це була нагода організувати націоналістів, що він і робив. Не було більш непоправного політичного в'язня. Він бачив ув'язнення як ще одну нагоду для боротьби. Таким чином, Левко Григорович розпочав у таборах правозахисну діяльність, яку продовжував і після звільнення 1976 року, коли став одним із засновників правозахисної Української Гельсінської групи (УГГ). У грудні 1977 р. знову заарештований, у червні 1978 р. засуджений до 10 років тюремного ув'язнення і 5 років заслання. Та все одно продовжував відстоювати свої переконання. Після виходу з ув'язнення і повернення в Україну Лук'яненко відновив свою громадсько-політичну діяльність у 1988 році в УГС і був обраний її головою.

У 1990 році на установчому з'їзді Української Республіканської партії Українську Гельсінську Спілку було перетворено на партію. Левко Лук'яненко був знову обраний головою. Головною метою партії проголошувалось створення Української незалежної соборної держави як неодмінної умови політичного, економічного та культурного відродження, виведення України з міжнародної ізоляції та посідання нею гідного місця серед вільних народів світу. Як народний депутат Левко Григорович розпочинав свою діяльність у складі Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки 1-го скликання у травні 1990 року. Був членом комісії ВР УРСР з питань законодавства і законності, членом Конституційної комісії та заступником голови Народної Ради. Він є автором Акту про незалежність України від 24 серпня 1991 року. До слова, Екс-депутат Володимир Яворівський пригадав, як ухвалювали Акт проголошення незалежності в серпні 1991 року. "Кожен із нас десь на коліні писав свій Акт про незалежність. Але в нього (Лук'яненка) був найкращий, бо він був юрист, і саме його акт був зачитаний з трибуни Верховної Ради", - розповів він. Кандидат у Президенти України на виборах 1991 року (3 місце, 4,7% голосів). У травні 1992 року склав повноваження депутата у зв'язку з призначенням Надзвичайним і Повноважним послом України в Канаді. Не маючи досвіду дипломатичної діяльності Л. Лук'яненко у доволі складних умовах зміг налагодити роботу дипломатичного представництва та плідно співпрацював з представниками української діаспори в Канаді. Згодом, після повернення з-за кордону Левко Лук'яненко продовжив участь у політичному житті країни. Він став депутатом 2-го скликання у 1994 році, депутатом 4-го скликання з 2002-2006 рр. і депутатом 5-го скликання у 2006 році. Склав депутатські повноваження 15 червня 2007 року та відмовився від висування на позачергових виборах, пославшись на поважний вік і почав займатись публіцистичною діяльністю, яку вважав також суспільною справою. За життя він написав багато книжок, а в 2016 році навіть отримав Шевченківську премію за 13-томну книгу "Шлях до відродження", яку писав 27 років.

Як активний громадський і політичний діяч Левко Лук'яненко послідовно втілював у життя ідеї здобуття Україною незалежності, а згодом і розбудову української держави на демократичних засадах. Це людина, яка віддала понад чверть життя в'язницям за спроби створити незалежну Україну і зробила вагомий внесок у розвиток політичної системи України у новітній час.

Список використаних джерел:

1. Смертник Лук'яненко: “Я дав обітницю небу – здобути Україні волю”. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://vybory.pravda.com.ua/files/graph/smertnyk-lukjanenko/>
2. Левко Лук'яненко був і залишився сумлінням України/ [Електронний ресурс].– Режим доступу:https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2496009-levko-lukanenko-buv-i-zalisivsa-sumlinnam-ukraini.html
3. Захаров Б. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956—1987). Х., 2003